

Javaslatok a magyarországi lakossági épületállomány energetikai felújításainak stratégiai megközelítésére

Készült a Habitat for Humanity Magyarország részére, belső felhasználásra

Budapest, 2020. augusztus 2., Magyar Energiahatékonysági Intézet

1. Háttér

2016. november 30. napján az Európai Bizottság bemutatta a „Tiszta energia minden európainak” elnevezésű intézkedéscsomagjának tervezetét, melynek célja, hogy a Párizsi Megállapodásból fakadó kötelezettségvállalások teljesítéséhez a jogalkotási alapokat megteremtse. A folyamat eredményeképp – többek között – két kulcsfontosságú irányelv módosult: az Energiahatékonysági Irányelv és az Épületenergetikai Irányelv. Mindkettő az energiafogyasztás csökkentésének stratégiai jelentőségét és lehetőségeinek kiaknázását írja elő, és az „Első az energiahatékonyság” elv mindenkor alkalmazását hangsúlyozza.

Jelenleg az épületek az EU energiaigényének 40%-áért, szén-dioxid-kibocsátásának 36%-ért felelősek, amelytől a hazai adatok sem térnek el jelentősen. Lakóépületeink a legnagyobb fogyasztók: összesen 4,4 millió háztartás adja az ország energiafogyasztásának 30–35 százalékát. A lakóépületek (melyekből hozzávetőlegesen 95% családi ház) állományának kétharmada energetikailag elavult. A 2020. januárjában elkészült Nemzeti Energia és Klíma Terv is ezt fogalmazza meg: *„A hatályos Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (NÉES) adatai szerint Magyarországon a primer energiafelhasználás mintegy 40%-a az épületekben történik, amelyen belül a legnagyobb részarányt a lakóépületek képviselik közel 60%-kal. A végső energiafelhasználást tekintve az Eurostat adatai szerint mintegy 35%-ra tehető a lakossági szektor energiafogyasztásból való részesedése, ennek túlnyomó része az épületek energiafelhasználását jelenti.”¹*

Egyre több kutatásnak sikerül számszerűsítene az energiahatékonysági intézkedések sokrétű pozitív hatásait, amelyeket az állam, a piaci szervezetek, a gazdaság egésze és a lakosság élvezhet ki. Valamint egyre több stratégiai területen válik egyértelművé, hogy az épületek, különösen a lakóépületek energetikai felújítása egy olyan kulcsterület, ahol számos társadalmi, gazdasági és környezeti probléma komplex kezelésére van lehetőség. A lakóépületek felújításának haszon-költség aránya 4 az 1-hez, ami sejteti, hogy az energetikai előnyök mellett a hatások számos területen jelentkeznek még: csökkenő egészségügyi kiadásokban, kisebb energiátámogatási költségekben, új

¹ NEKT, 49. o.

munkahelyeken és azon lakosok nagyobb gazdasági erejében is, akik az ilyen beruházásoknak köszönhetően kikerülnek az energiaszegénység állapotából.

Az épületek energetikai állapotának, illetve a lakossági fűtés módjának és minőségének komoly hatása lehet mind a benne, mind a környezetében lakók egészségére. Európa-szerte az emberek idejüknek átlagosan 90%-át beltérben töltik. A hőmérséklet, világítás, páratartalom, huzat és a zajok alapvetően meghatározzák a fizikai és mentális jólétet. Akik alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek, gyakran élnek rossz állapotú lakásokban, amelyek több energiát igényelnek a megfelelő hőmérséklet eléréséhez – legyen szó akár melegről a téli időszakban vagy egészséges nyári belső hőmérsékletről. A friss becslések szerint az érintett európai uniós polgárok száma télen 41 millió, nyáron 98 millió fő. Az ilyen lakások felújítása egyértelműen csökkentené az egészségre káros hatásokat.

2013-ban a légszennyezettségnek való hosszú távú kitettség körülbelül 436 ezer korai halálesetet okozott Európa-szerte². A szennyezés fő forrása a háztartások által elégetett szilárd tüzelőanyagok. Ez a probléma Magyarországot is jelentősen érinti. Az EU 2020-as, Magyarországról szóló országjelentése külön kiemeli ezt a problémát: *„A levegőszennyezés jelentős környezeti kihívás. A légszennyezés fő forrásai egyebek mellett a háztartások által elégetett szilárd tüzelőanyagok. A lakóépületek fűtésére széles körben használnak szennyező tüzelőanyag-típusokat.”*

A téli szmog nem csak a nagyvárosokban, de vidéken is gyakori jelenség Magyarországon is, fő okozói a nitrogén-oxidok és a szálló por. Az országjelentés szerint *„2017-ben a nitrogén-dioxid és a szálló por (PM10) kibocsátása több levegőminőségi övezetben meghaladta az EU levegőminőségi normáit. A levegőminőségi előírások folyamatos megsértése súlyos egészségügyi és környezeti következményekkel jár. 2016-ban Magyarországon több mint 13000 korai haláleset volt a rossz levegőminőségnek, főként a szálló pornak tulajdonítható.”*

A fűtési eredetű levegőszennyezés gyakran összefügg az energiaszegénység jelenségével. Ismét az országjelentést idézve: *„A legalacsonyabb jövedelmi kvintilisbe tartozó háztartások mintegy egyharmada – főként a vidéki területeken – nem fér hozzá gázhoz vagy távfűtéshez, ezért drágább és szennyezőbb szilárd fosszilis tüzelőanyagokat és fát használ fűtésre. Őket tartósan sújthatja az energiaszegénység, mivel nem engedhetik meg maguknak lakásaik energiahatékonyságának javítását, pedig nagy lehetőségek rejlenek a meglévő lakásállomány, a középületek és a távfűtési hálózatok felújításában.”*

Egy elavult, korszerűtlen szigetelésű és fűtési rendszerű otthonban nem csak kényelmetlen, hogy gyakran kell magas hőfokra (akár 30 fokra) fűteni, mert csak akkor van meleg, amikor ég a tűz, de egészségtelen is nem csak a lakáson belül, de kívül is. Az ilyen energiaszegény otthonokban gyakran fűtenek rossz fűtőértékű, magas kén- és hamutartalmú hazai lignittel (amelyet gyakran szociális támogatás keretében kapnak), szénnel, nem optimális nedvességtartalmú fával, műanyagokkal,

² Épületek energetikai felújítása: az eddig érintetlen előnyök kiaknázása. <https://mehi.hu/hir/epuletek-energetikai-felujitasa-az-eddig-erintetlen-elonyok-kiaknazasa>

háztartási szeméttel (bizonyos térségekben a háztartási hulladék kb. harmadát eltüzelik³). A keletkezett égéstermékek – többek között korom, szén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok, szálló por, akár dioxinok – nem csak a beltérben tartózkodók, de a szomszédok, az egész település, vagy akár térség levegőminőségét egészségkárosítóvá tehetik.

Ugyanakkor, a Nemzeti Energiastratégia 2030 szerint: *„A családok többségének nincs annyi megtakarítása, hogy saját erőből épület felújításba kezdjen. Az alacsony energiaár környezetben a lakosságot kevésbé vonzzák a hosszú távú épületfelújítási hitelek. A lakóingatlanok energiahatékonyágának növelését korlátozza az épületállomány alacsony megújulási rátája. Mélyfelújítások nélkül nem reális a hazai lakóingatlan állomány energiahatékony megújulása a következő évtizedben.”*

Mindezek ismeretében – az európai uniós irányokat, célszámokat és előírásokat, számos társadalmi, gazdasági és környezeti probléma komplex kezelésének lehetőségét, az energiahatékonyág növelésének sokrétű pozitív hatásait, a hazai helyzetkép sajátosságait szem előtt tartva – Magyarországon egy átfogó energiahatékonyág épületfelújítása program bevezetésére van szükség. Ehhez kapcsolódóan az alábbiakban javaslatokat fogalmazunk meg a szakpolitikai döntéshozók számára.

2. Célcsoport

A fentiekben kifejtett adatokra alapozva kijelenthetjük, hogy a terület komplexitására való tekintettel az integrált megközelítés a legcélravezetőbb, így minden döntéshozói szinten szükséges lépéseket tenni. A legjobb eredmény érdekében szükséges mind az európai uniós, a hazai központi kormányzati, települési önkormányzati, vállalati és az egyéni felelősséget, lehetőségeket hangsúlyozni. Ugyanakkor jelen dokumentum elsősorban szakpolitikai megközelítést alkalmaz, így leginkább a központi kormányzatot érintő javaslatok megfogalmazására törekszik, abból a megfontolásból, hogy rendszerszintű döntések, a terület irányainak kijelölése és átfogó szabályozásának hatásköre ezen a döntési szinten jelentkezik. Ezekből kiindulva és ezekre alapozva szülehetnek meg a további szinteken a konkrét intézkedésekre és beruházásokra vonatkozó döntések. A javaslatcsomag ezen kívül időnként, és kisebb hangsúllyal, kitér az európai közösségi és a települési önkormányzati szintekre is, mert fontos eszközeik lehetnek az energiahatékonyág célok elérése érdekében; ugyanakkor nem fogalmaz meg javaslatokat a vállaltok irányában és az egyén szintjén. A dokumentum kifejezetten és kizárólag a lakossági szektorra vonatkozóan fogalmaz meg javaslatokat.

³ Index (2017): Tudja, miért fulladunk meg?

https://index.hu/tudomany/2017/01/10/futes_hideg_szmog_levego/

3. Javaslatok

Egy átfogó, a lakóépületek energiahatékonyágát célzó program kidolgozásakor – a teljeskörűségre nem törekedve, de a leglényegesebb sarokpontokra fókuszálva – az alábbi szempontokat, kérdésköröket kell tárgyalni:

- Az épületfelújítási program eszközei: finanszírozási, technikai segítségnyújtás, ösztönzők, támogatások, jogszabályi kötelezettség bevezetése, ...
- Az épületfelújítási program célépületei: szükséges-e differenciálni a program által érintett épülettípusokat, vagy minden épületet egyformán kezelő program bevezetése javasolt.
- Az épületfelújítási program épületszerkezeti és -gépészeti megfontolásai: szükséges-e differenciálni a program eszközeit és célpontjait a különböző épületszerkezeti és épületgépészeti elemek mentén.
- Az épületfelújítási program kétféle – kizárólag energetikai megfontolásokon alapuló, illetve szociális szempontokat is figyelembe vevő – megközelítése, és ennek kezelése.

Az alábbiakban ezekre a kérdéskörökre fogalmazunk meg javaslatokat, a központi kormányzati döntéshozói szint számára. Módszertanilag az általános felől közelítünk a specifikus megfontolások és javaslatok felé.

3.1 Általános stratégiai megközelítés

Az itt megfogalmazott javaslatok kizárólag a lakossági energiafogyasztás minél nagyobb mértékű csökkentését, azaz az energiahatékonyági beruházások révén elérendő minél nagyobb energiamegtakarítás elérésének célját tartják szem előtt; tehát sem szociális, sem nemzetgazdasági, épülettípológiai, épülettechnikai szempontokat nem tárgyal. Ezek a következő szakaszokban kerülnek megtárgyalásra.

Az integrált megközelítés szempontjából legelőnyösebb, ha a különböző, az alábbiakban taglalt eszközök kombinációját tartalmazza a lakossági épületfelújítási program.

Finanszírozás

Mivel a lakossági épületenergetikai beruházások alacsony rátája elsősorban finanszírozási problémákhoz köthető, így mindenképp előtt ezen a területen időszerű az intézkedések bevezetése. Az EU 2018/844 irányelve (Energy Performance of Buildings Directive, EPBD) is előírja, hogy a tagállamoknak célzott intézkedéseket kell kidolgozniuk a finanszírozáshoz való egyenlő hozzáférés érdekében. „A tagállamoknak hosszú távú nemzeti felújítási stratégiáikban központi elemként kell megjelölniük és aktívan támogatniuk kell az épületek energiahatékonyági felújítását célzó pénzügyi mechanizmusokat, ösztönzőket és a pénzügyi intézmények mobilizálását.”

Az alacsony lakossági energiaárak, és a növekvő építőipari árak a beruházások megtérülési idejét jócskán, akár 20 év felettire is kitolják. Ráadásul, ahogy korábban a Nemzeti Energiestratégiát idéztük, a háztartásoknak nincs annyi megtakarítása, hogy saját erőből épület felújításba kezdjenek, és az alacsony energiaár-környezetben kevésbé vonzzák őket a hosszú távú épületfelújítási hitelek. Szükségesnek tűnik tehát az állam valamilyen szintű szerepvállalása a probléma kezelésében.

Szükséges tehát egy olyan támogatási rendszer kialakítása, amely egyrészt egységesen kezeli a különböző pénzügyi forrásokat – annak érdekében, hogy egy beruházáshoz egy folyamat keretében lehessen finanszírozást igényelni –, másrészt a kihelyezést illetően többféle megoldást nyújtana: állna egy vissza nem térítendő támogatási részből (ez lenne az előző bekezdésben tárgyalt problémára reflektáló állami szerepvállalás), egy kamattámogatott hitel részből (amilyen most az MFB által nyújtott 0%-os hitel), és egy piaci hitel részből, mely a szükséges önrészt tudná biztosítani az előző kettőhöz. Így, a különböző forrásokat egy energiahatékonysági alapon összefogva, egy egységes rendszer keretében lennének kihelyezhetőek a támogatások.

Az alap összetétele szerint kvótাবেvételekből – a vissza nem térítendő támogatás fedezésére –, uniós forrásokból – a kamatkedvezmények biztosítására illetve részleges garancia nyújtása a nem állami forrásokból adott hitelek visszafizetésére – áll, a többi forrást pedig fejlesztési bankok és kereskedelmi bankok biztosítanak. Szintén az uniós pénzekből származó forrásokból lennének finanszírozhatók az olyan technikai segítség-nyújtás jellegű feladatok, mint pl. az energia-auditok támogatása.

Az eddig kiírt lakossági energiahatékonysági pályázatok utófinanszírozásos és részleges vissza nem térítendő támogatások voltak, ahol a pályázóknak maguknak kellett előteremteni az önrészt, vagy hitelből, vagy a megtakarításaikból. Mivel a magyarok 89%-ának nincs megtakarítása, és a bankok sem adnak könnyen hitelt, ez a gyakorlatban oda vezet, hogy elsősorban az olyan jómódú lakástulajdonosok részesültek támogatásban, akik valószínűleg támogatás nélkül is képesek lettek volna finanszírozni beruházásaikat.

A hazai energiahatékonysági pályázati gyakorlat legnagyobb problémája a kiszámíthatatlanság. A pályázati kiírások szabálytalan időközökben és változatos kiírásokkal, és rendszerint az igényekhez képest elenyésző összegekkel követik egymást. A pályázati ablak megnyílása után érkezési sorrendben kerülnek elbírálásra a pályázatok, ami gyakran oda vezet, hogy egy, a többinél költséghatékonyabb, de azokhoz képest pár órával később beadott pályázat már nem kap támogatást. Ennek a rendszernek számos hátránya van:

- a felújítani kívánó lakástulajdonosok akár évekre is elhalasztják a beruházásokat a támogatásokra várva;
- a területen működő mérnökök sokáig munka nélkül vannak, aztán a pályázat beadás előtti időszakban pedig kevés a kapacitásuk, és sok gyenge, összezsapott minőségű pályázat születik;
- a pályázók nem abban versenyeznek, hogy ki tud a legtöbbet megtakarítani, hanem abban, hogy kinek fogadják be előbb a pályázatát;

- az építőanyag- és épületgépészeti-ipar nem tud új, hazai termelőkapacitásokat létrehozni, hisz nem látható előre, hogy a következő években mennyi kazánra, szigetelőanyagra, stb. van szükség.

Nem tudjuk elégszer hangsúlyozni a minőségi beruházások fontosságát, hiszen ezek tudják garantálni a valódi – és nem csak becsült, esetleg csak a papíron létező – energia-megtakarításokat. A lakás-, háztulajdonos, ha energetikai felújítás mellett dönt, akkor azt jellemzően egyszer (épületszigetelés), esetleg kétszer (fűtőkorszerűsítés, nyílászáró-csere) végzi el az életében egy ingatlanon. Így ahhoz, hogy a beruházások révén az energiafogyasztás-csökkenés valóban megtörténjen, ráadásul jelentős mértékben, a fennálló potenciál maximális kiaknázását minél inkább megközelítve, szükséges a beruházások legkörültekintőbb kivitelezése. Ennek már a felmérési-tervezési szakaszban meg kell jelennie, csakúgy mint a kivitelezés során. Ennek garanciáját egy szakértők által előállított részletes épületenergetikai felújítási terv, illetve a terv minőségi végrehajtásáért felelős műszaki ellenőr alkalmazása tudná jelenteni. Ezért kiemelten fontos, hogy a finanszírozási rendszer feltételként ezeket előírja, és költségeit elszámolhatóvá tegye.

Javaslat 1: Egy olyan összetett finanszírozási-támogatási-ösztönző rendszer kialakítását javasoljuk, amely kombinálja a vissza nem térítendő támogatást a visszatérítendő kamatmentes hitel felvételének, és a piaci pénzügyi termék hozzáféréseinek lehetőségével. Mindezek kiegészülhetnek egyéb pénzügyi ösztönzőkkel is, úgy mint az utólagos ÁFA-visszatérítés, vagy a SZJA-alapú támogatás. Az ilyen módon felépített támogató- és ösztönzőrendszer azonban szükséges, hogy stabil, hosszú távú és tervezhető legyen, kiküszöbölve a kampányszerű átgondolatlan beruházások létrejöttét.

Javaslat 2: A fentiek mentén javasoljuk egy Energiahatékonysági Alap létrehozását⁴, amely a különböző forrásokat összesíti, egységesen kezeli, és egy eljárás keretében teszi lehetővé a támogatások igénylését. Az uniós és hazai forrásokhoz kapcsolódó támogatásokat egységes eljárásban a pénzügyi közvetítőkön keresztül lehessen igényelni, így megspórolva az ügyfeleknek a több helyen történő ügyintézését, és a különböző pályázati források ütközését. Kerüljön előre meghirdetésre egy Éves Fejlesztési Keret, mely ütemezett módon előre jelzi a várható támogatások keretét és támogatási célját. Ez növeli a fejlesztések megalapozottságát, csökkenti a beadások véletlenszerűségét, mindenki számára átláthatóvá és mérlegelhetővé teszi a folyamatot. A pályázat során legyen egyben elbírálási feltétel és elszámolható költség a felújítási tervet készítő energetikus és a minőségi kivitelezésért felelős műszaki ellenőr költsége.

Javaslat 3: Az Energiahatékonysági Alaphoz a vissza nem térítendő részre csak abban az esetben lehessen pályázni, ha a felújítás legalább két energetikai szint javulást eredményez. Kisebbségi energiamegtakarítást eredményező felújítások csak a kamattámogatott, illetve a piaci hitel felvételére legyenek jogosultak.

⁴ Ld. a MEHI Hazai Hatékonyság javaslatcsomagját;

http://mehi.hu/sites/default/files/hazaihat_javaslatcsomag_1030_v16_0.pdf

Javaslat 4: Az Energiahatékonysági Alaphoz benyújtott pályázatoknál a vissza nem térítendő támogatás összege standardizálva, négyzetméter-alapon kerüljön meghatározásra, amely a megtakarítás értékével sávosan növekedhet, ösztönözve ezzel a minél nagyobb energiamegtakarítás elérését. A standardizált támogatás eltérhet épülettípusonként (lakótelepi lakás, családi ház, műemlék jellegű épület, stb.), illetve beruházástípusonként (ablakcsere, hőszigetelés, komplex felújítás stb.). A standardizált meghatározás a pályázatoknál esetenként előforduló túlárazást hivatott megakadályozni.

Javaslat 5: A támogatás kihelyezése az Alapon keresztül hitelként történne, melynek első része az önrészként funkcionáló piaci hitel lenne, amelyet már a projekt elindulásakor folyósítanak az igénylőnek. Amint ennek az önrésznek a felhasználását az igénylő számlákkal leigazolta, megtörténhet a második rész kamatmentes hitelként való folyósítása. Ezt szállítói szerződések mentén javasoljuk közvetlenül a kivitelező számára folyósítani. A vissza nem térítendő rész folyósítása a projekt befejezése és elszámolása után kizárólag abban az esetben történhet meg, miután az igénylő igazolta, hogy pontosan a benyújtott pályázatnak megfelelő projekt került kivitelezésre – így a kalkulált energiamegtakarítás nagy valószínűséggel bekövetkezik. A vissza nem térítendő rész gyakorlatilag az Alapban maradna, ez az összeg a kamatmentes hitel résznél kerülne jóváírásra – azaz az igénylőnek ennyivel kevesebb kamatmentes hitelt kell visszatörlesztenie. Ha a projekt tervek szerinti megvalósulását nem sikerül igazolni, abban az esetben a vissza nem térítendő rész nem kerül beszámításra, a kamatmentes hitel rész ezzel az összeggel nem csökken. Ez a rendszer kiküszöböli az utófinanszírozásból eredő problémát, hiszen így olyanok is tudnak pályázni, akiknek nincs önálló megtakarításuk egy energiahatékonysági beruházás elindításához, egyúttal ösztönöz a minél nagyon energiamegtakarítás elérésére, és a projekt minőségi végrehajtására (hiszen a VNT rész csak ebben az esetben vehető igénybe).

Javaslat 6: Az Energiahatékonysági Alap egyfajta garanciaalapként is tudna működni a nem állami forrásokból adott hitelek visszafizetésére, így a kereskedelmi bankok kockázata csökkenne, és könnyebben nyújtanának hitelt a lakossági energiahatékonysági beruházásokhoz. Ezzel a jelzálog-bejegyzések is elkerülhetőek lennének, amely a legnagyobb visszatartó erő a magyar lakosság körében.

Technikai jellegű segítségnyújtás

Az energiahatékonysági épületfelújítások, különös tekintettel a komplex mélyfelújításokra, gyakran azért nem valósulnak meg, mert a felújítást tervezőknek nincs megfelelő információjuk a felújítási folyamat egészéről (tervezés, kivitelezők keresése, árajánlatkérés, műszaki tartalom, engedélyezések, finanszírozási lehetőségek, jogorvoslati lehetőségek stb.), és mert a folyamat önmagában olyan mértékű projektmenedzsmentet igényel, amelyet laikusként rendkívül nehéz megfelelően kézben tartani. Az ún. one-stop-shop-ok, azaz egyablakos irodák ezt az információhiányt, illetve a

felújításokkal kapcsolatos bizonytalanságokat, félelmeket segítenek kezelni azzal, hogy egy helyben széleskörű információkat szolgáltatnak a tervezéstől a finanszírozáson át a kivitelezők választásáig. Így többen vághatnak bele egyszeri vagy szakaszos mélyfelújításba, és maga az eredmény is magasabb szintű minőséget és nagyobb energiamegtakarítást érhet el, mintha szakmai segítség nélkül valósult volna meg a folyamat. Az egyablakos rendszer szolgáltatásai a családi és társasházak energetikai korszerűsítési folyamatának teljes spektrumát lefedi, egyebek között előzetes energiamegtakarítás kalkulációt, egyéni felmérést és műszaki tanácsadást nyújt, kiegészítve finanszírozási lehetőségekkel és ajánlott kivitelezőkkel. Az egyablakos rendszer épülhet egyrészt egy Online Platformra, illetve fizikai iroda hálózatra is. Ezzel a felújítási folyamat véghezvitelét teszi egyszerűbbé és könnyebben kezelhetővé a modell, abban segít, hogy az ingatlantulajdonosok ne riadjanak vissza egy teljes körű energetikai felújítás gondolatától. A modell a felújítás finanszírozási kérdéseivel is kiemelten foglalkozik, így nem csak a komplexitás problémáját kívánja kezelni, hanem a költségigényességét is.

Az EPBD iránymutatásához való kapcsolódás itt is tetten érhető: *„Ezen intézkedéseknek [...] a beruházások vélt kockázatának csökkentését, átlátható tanácsadási és segítségnyújtási eszközöket – például integrált energetikai felújítási szolgáltatások egyablakos ügyintézésének lehetőségét – kell rendelkezésre bocsátaniuk”.*

Javaslat 7: Javasoljuk akár központilag, akár önkormányzati kezdeményezéssel a one-stop-shop modellt követő energetikai tanácsadó irodák felállítását, amelyek az energiahatékonysági beruházásokkal kapcsolatban nyújtanak információkat és segítséget a felújítási folyamat végrehajtásában a lehető legnagyobb energiamegtakarítás elérése érdekében. A tanácsadói irodák közvetlen kapcsolatban állhatnak az Energiahatékonysági Alapot kezelő pénzügyi közvetítőkkel, ezzel téve a rendszert teljessé.

Szemléletformálás

A megfelelő technológiák, termékek használata, az energiahatékonysági beruházások elvégzése még csak félsiker: azokat tudni is kell takarékosan használni, lehetőleg belső motivációból a pazarlás visszaszorítására törekedni. Ennek érdekében elkerülhetetlen a lakosság, a vállalkozások és a közintézményekben dolgozók érzékenyítése, szemléletformálása, az energiahatékonysággal kapcsolatos információik bővítése, a jó gyakorlatok átadása, segítése.

Az energiahatékonysági szemléletformálással már foglalkoztak hazai stratégiai dokumentumok, így ezek főbb megállapításait javasoljuk tovább vinni. Ezek a Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv, illetve az Energia- és Klímatudatossági és Szemléletformálási Cselekvési Terv. Utóbbi az alábbi megoldási eszközöket azonosította az energiafogyasztás területén:

- A hazai lakóépület-állomány állapotából fakadó költségoldali és épület-egészségügyi hatásokra való figyelemfelhívás, az energiahatékonysági beruházások iránti igénykeltés;

- épületek korszerűsítési lehetőségeinek, azok várható költség-haszon értékeinek és az azokhoz elérhető támogatások ismertetése;
- Az energiahatékonysági beruházásoknak, mint befektetéseknek a bemutatása;
- Az egyéni energiafogyasztás mértékére és összetételére vonatkozó ismeretek átadása;
- Energiaigények csökkentésére való figyelemfelhívás, és az odafigyelést vagy kisebb beruházást igénylő energiamegtakarítási és energiahatékonysági tanácsadás, különös tekintettel a fűtési és energiatudatos lakáskorszerűsítési energiahatékonyságra;
- Az energiafelhasználás és a klímaváltozás kapcsolatára történő rávilágítás;
- Az energiafelhasználás helyi és globális környezeti hatásaival kapcsolatos ismeretek átadása, a következő generációk alapvető felelősségtudatának kiépítése az oktatási tantervek fejlesztésével.

Javaslat 8: Javasoljuk az energiahatékonysági beruházások sokrétű előnyeinek népszerűsítése, illetve a megfelelő épülethasználat érdekében egy átfogó szemléletformálási kampány létrehozását. A kampány az általános információkon túl irányulhat az Energiahatékonysági Alap, illetve a tanácsadói irodák népszerűsítésére is.

Szakemberképzés

A MEHI 2019. december és 2020. január között egy belső felmérést végzett, amelyben megkérdezte az energiahatékonysági szektorban működő vállalkozásokat a kapacitásaik lekötöttségéről, az ellátási lánc helyzetéről és a legfontosabb szűk keresztmetszetekről. A válaszokban a legfőbb problémaként egyhangúan a minőségi munkát biztosító szakemberek elérhetetlensége köszönt vissza. A vállalatok a képzett szakemberek hiánya miatt olyan lépésekre kényszerülnek a szolgáltatások minőségének biztosítása érdekében, amely valamelyik szereplőnek mindenképpen hátrányokat okoz: vagy a megrendelők versenyképességét, megbízhatóságát rontja, vagy a szakemberek helyzetét teszi nehezebbé. A leggyakoribb megoldás a szakképzetlen, betanított munkások alkalmazása, amely folyamatos minőségi kockázatot és emiatt extra figyelmet igényel a megrendelő részéről. Az okokat boncolgatva alapvetően több strukturális probléma együttes jelenléte okozza a jelenlegi erőteljes munkaerőhiányt. Válaszadóink felhívták a figyelmet, hogy évente több ezer fővel csökken a szakmunkások száma, elsősorban a képzések, nyugdíjba vonulások miatt, ebbe a külföldre vándorlást nem is számolva bele. Mindezek erősen veszélyeztetik az energiahatékonysági beruházások végső céljának elérését: a minőségi projektek mentén megvalósuló energiafogyasztás-csökkentést. A problémára válaszul adott javaslatként a cégek egyhangúlag emelték ki a minőségi, elérhető képzési lehetőségeket, az egyszerűbb, átláthatóbb és hatékonyabb átképzési rendszert.

Az EPBD is a következő iránymutatást fogalmazza meg: *„Az épületek energiahatékonyságának növelését célzó erőfeszítések így aktívan hozzájárulnának az Unió energiafüggetlenségéhez is, továbbá komoly lehetőséget biztosítanak munkahelyek létrehozására az Unióban, különösen a kis- és középvállalkozások számára. Ebben az összefüggésben a tagállamoknak figyelembe kell venniük azt is, hogy egyértelmű kapcsolatot kell teremteniük hosszú távú felújítási stratégiáik, valamint az*

építőipari és az energiahatékonysági ágazati készségfejlesztés és oktatás előmozdítására irányuló megfelelő kezdeményezések között.”

Javaslat 9: A szakképzett munkaerő hiánya komoly problémát jelent a minőségi energiahatékonysági beruházások szempontjából. Ennek kezelésére javasoljuk a képzési rendszer teljes átalakítását; az ösztöndíjas iskolák létrehozását, a duális rendszer ösztönzését, a szakképzéshez való könnyebb hozzáférhetőséggel és átjárhatósággal, valamint egy átképzési rendszer kidolgozásával.

3.2 Célépületek

Egy épületfelújítási támogatási program kidolgozásakor felmerül a kérdés, hogy indokolt-e egyes épülettípusokat kihagyni a kedvezményezett körből, esetleg differenciáltan, más feltételek mentén támogatni. Ebben a kérdésben az EPBD-ben megfogalmazott megközelítéssel értünk egyet, különös tekintettel a kiemelt részre: „[...] a tagállamoknak egyértelmű iránymutatásokat kell adniuk, és mérhető, célzott intézkedéseket kell kidolgozniuk, valamint elő kell mozdítaniuk a finanszírozáshoz való egyenlő hozzáférést többek között a nemzeti épületállomány legrosszabb teljesítménnyel rendelkező szegmensei, az energiaszegénységben élő fogyasztók, a szociális lakások és az olyan háztartások számára, amelyek a tulajdonos és bérlő közötti érdekellentétekkel szembesülnek, figyelembe véve egyúttal a megfizethetőséget is”.

A magyarok túlnyomórészt családi házakban laknak: a teljes lakásállomány kb. 60 %-a ilyen, míg a lakótelepi lakások csak az állomány mintegy 20%-át teszik ki. A NÉES felmérései alapján a lakótelepi panellakások négyzetméterre jutó felújítási költsége jóval alacsonyabb, mint a családi házaké, ami nem is meglepő, hiszen a családi házaknál jóval több hűlő falfelület jut egy lakásra. Bár ennek alapján kormányzati szempontból indokolt lenne a lakótelepekre koncentrálni a támogatásokat, ez országos szinten mégsem jelent megoldást, hiszen az energiamegtakarítási potenciálnak csak egy töredékét használná ki.

A NÉES adatai alapján a legrosszabbul teljesítő épületek az 1980 előtt épült családi házak, melyek a lakóingatlanok közel felét (42%-át) teszik ki. Így a legnagyobb fajlagos energiamegtakarítási potenciál az 1990 előtt épült családi házak esetén áll fenn, akár 60-70%-os primerenergia-felhasználás csökkenést is eredményezve. Közepesnek mondható a megtakarítási potenciál az 1990 előtt épült kistársasházak esetén, valamint az 1990 előtti nem panelos nagytársasházak esetén. Mérsékelt a megtakarítási potenciál a panelházaknál, és minimális a megtakarítási potenciál valamennyi 1990 után épült épületnél. Amint látjuk, a legnagyobb energiamegtakarítási potenciál a legjobban elterjedt épülettípusra, a családi házakra jellemző. Ráadásul a családi házak körében a legalacsonyabb a felújítottság aránya, így ezek megcélzása az épületfelújítási programmal elengedhetetlen.

A családi házak támogatása mellett szól még az az érv, hogy – gyakorlatilag szinte egyedül, de legalábbis túlnyomó többségben – ebben az épülettípusban találhatóak szilárd tüzelésű

fűtőberendezések. A NÉES adatai alapján a családi házak 30%-ában, az Energiaklub Negajoule 2020⁵ kutatásában ennél valamivel több, 33%-ában használnak fatüzelést. A KSH 2016-os felmérése szerint⁶ a 2000-es évek első évtizedéhez képest jelentősen megnőtt a folyékony vagy szilárd tüzelőanyaggal fűtő háztartások aránya, 2016-ban ez 27,1% volt. Ugyanebben a felmérésben szerepel az is, hogy milyen jövedelemszintű háztartásokra jellemző a szilárd tüzelés: *„Az alsóbb jövedelmi kategóriákba tartozó háztartások nagyobb arányban használnak a fűtéshez folyékony vagy szilárd tüzelőanyagot, és kisebb arányban használnak gázt a felsőbb jövedelmi kategóriába tartozó háztartásoknál. Míg a legalsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartások közel fele szilárd és folyékony tüzelőanyagokkal, és kevesebb mint egyharmada gázzal oldja meg a fűtést, addig a legfelső jövedelmi ötödben a háztartások csak egytizede fűt szilárd és folyékony tüzelőanyagokkal és 61,2%-uk gázzal.”* Mindezek alapján a családi házas szegmens támogatása, különösen a fűtése korszerűsítés területén, kiemelkedően indokolt, hiszen ezzel egyszerre célozzuk az energiaszegénységgel érintett háztartásokat, és a Magyarországon óriási problémát jelentő légszennyezettség területét, mely utóbbiért túlnyomó részben a háztartások fűtése, azon belül a szilárd tüzelés felelős.

Bár a fenti okfejtések mentén az épületenergetikai támogatások differenciálása, a családi ház tulajdonosok kizárólagos kedvezményezettjei köre indokolt lehet, hiszen ezzel a legrosszabbul teljesítő épülettípusokat érnénk el és a legnagyobb energiamegtakarítást realizálhatnánk, az ilyen jellegű megkülönböztetést mégsem javasoljuk, tekintettel az EPBD fent idézett iránymutatására, a finanszírozáshoz való egyenlő hozzáférésről.

Javaslat 10: Az Energiahatékonysági Alap konstrukciói legyenek elérhetőek minden lakástípusra, az épülettípológia alapján megkülönböztetést és differenciálást nem javasolunk. A differenciálás egyedüli szempontjaként legfeljebb a szilárd tüzelés tisztább fűtési móddal való felváltását támogatjuk.

3.3 Épületszerkezet, épületgépészet

Az épületek energiahatékonyságát javító intézkedések skálája igen széles; ide tartozik az épületburok utólagos hőszigetelése, a nyílászárók cseréje, a fűtési rendszer korszerűsítése, a használati melegvízellátó rendszer korszerűsítése, és általában velük együtt kezeljük a megújuló energiát hasznosító megoldásokat is.

A mérnöki szakma általános álláspontja szerint az energiahatékonysági beruházásoknál a komplex beruházásokat kell támogatni (azaz fűtése korszerűsítés, hőszigetelés és nyílászáró-csere egyszerre, vagy lehetőleg gyors egymásutánban, egyetlen tervezési folyamatban történjen). Az EPBD kifejezetten a mélyfelújítások számának növelését írja elő.

⁵ <https://energiaklub.hu/tanulmany/negajoule2020-a-magyar-lakoepuletekben-rejlo-energiamegtakaritasi-lehetosegek-2954>

⁶ KSH: A háztartások életszínvonala, 2016;

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/hazteletszinv16.pdf>

A komplex felújítások mellett számos állagvédelmi, energetikai és kivitelezési érv szól. A legjelentősebb energiamegtakarítások a komplex felújításhoz kötődnek. Különösen igaz ez az 1980 előtt épült családi házakra, ahol mind az épületszerkezeti elemek, mind az épületgépészet elavult technológiát képviselnek, és nem tükröznek energiahatékonysági megfontolásokat. Mivel a különböző épületenergetikai elemek együtt egy rendszert alkotnak, és egymásra hatással vannak, ha egy korszerűtlen elemet cserélünk ki vagy újítunk fel, az nem feltétlenül hozza a gyakorlatban a számítások alapján várt megtakarítást, hiszen az épület többi eleme nem tud alkalmazkodni a megváltozott paraméterekhez, ami akár növelheti is az összes energiafelhasználást. Állagvédelmi szempontból a szerkezeti elemek, illetve a gépészet egyedi felújítása a páratartalom megnövekedéséhez, így penészképződéshez vezethet. Gazdaságossági szempontból a komplex felújítás beruházási költsége összességében alacsonyabb, mint több lépcsőben elérni ugyanazt az energetikai szintet, hiszen számos költségelem csak egyszer, összevontan jelentkezik. Kivitelezés szervezési szempontból is észszerűbb a komplex felújítás, mint a többlépcsős. Ennek oka, hogy bizonyos intézkedések ismételt alkalmazása elkerülhető (pl. felvonulás, állványozás), így a költség szint is mérsékelhető. A szerkezeti kapcsolatok kialakítása is könnyebb, és szakszerűbb ha egy időben valósulnak meg. Az épülethasználóknak okozott kényelmetlenség összességében kisebb mértékű és az összesített kivitelezési költségek is alacsonyabbak.

Az épületek energiafogyasztásának dekarbonizációját segíthetjük a megújuló energiát hasznosító berendezések telepítésével – akár egyéni, akár közösségi szinten. Azonban ha ezeknek a termelő egységeknek az energetikailag rossz állapotú, sokat fogyasztó lakóépületeket kell ellátnia energiával, az jelentős feleslegesen beépített kapacitást jelent mind helyi – azaz a háztartási –, mind regionális – pl. távhőtermelés – szinten. A racionális megközelítés azt kívánja meg, hogy első lépésként az épületek energiahatékonyságát növeljük, és az így lecsökkent energiaigényre méretezzük a szükséges és hatékony termelőegységeket. Ezért különösen fontos, hogy az intézkedések prioritásaiban az a szemlélet érvényesüljön, miszerint törekszünk a lehető legalacsonyabb energiafogyasztásra – energiahatékonyságot növelő intézkedésekkel –, a fennmaradó energiaigényt pedig fenntartható energiaforrásokból fedezzük. A megújuló energiaforrásokat hasznosító rendszerek beruházási költség szintje viszonylag magas. Ezért is célszerű a kisebb rendszerek megvalósítása, azzal, hogy az igény oldalt csökkentjük. Vagyis gazdaságossági szempontból és az erőforrásokkal való jobb gazdálkodás érdekében is célszerű, ha az energiahatékonysági intézkedések megelőzik a megújuló energia hasznosítását célzó intézkedéseket.

Javaslat 11: A komplex beruházások arányának növelése érdekében javasoljuk az ezeket kifejezetten célzó ösztönzők kialakítását, például az Energhatékonsági Alap vissza nem térítendő részének növelésével, a standardizált, m²-re vetített támogatási összegek növelésével (ld. Javaslat 4), illetve kiegészítő ösztönzők – pl. utólagos Áfa-visszatérítés, SZJA kedvezmény – igénybevételel.

Javaslat 12: Javasoljuk, hogy a megújuló energiára vonatkozó beruházások csak bizonyos esetekben legyenek önállóan támogatandó tevékenységek. A megújuló beruházásokat minden esetben előzze meg az épület energiaigényének minimálisra való csökkentése, és csak ezután legyen támogatható beruházás a megújuló energiaforrásokat hasznosító berendezések telepítése.

A fentiek alapján láthatjuk, hogy energetikai, állagvédelmi, biztonsági, egészségügyi, gazdaságossági, költséghatékonysági szempontok alapján a komplex energiahatékonysági felújítás az észszerű. Ugyanakkor egy-egy átfogó beruházás nagyon nagy anyagi terhet és kockázatot jelent a lakástulajdonosok számára, különösen, ha hitelt kell felvenni a beruházáshoz. Ezért a támogatási rendszert úgy javasolt kialakítani, hogy az egyszerű beruházásokat is tegye lehetővé, de egyúttal egyértelműen ösztönözze a beruházókat a minél nagyobb megtakarítások elérésére, például úgy, hogy egy adott megtakarítási szint fölött megemelkedik a vissza nem térítendő támogatás mértéke.

Az EU 2018/844 irányelve (EPBD) az épületek energiahatékonyságáról előírja a hosszú távú felújítási stratégia kidolgozását. Az irányelv 2a. cikkének c) pontja kimondja, hogy a stratégiának olyan szakpolitikákat és intézkedéseket kell tartalmaznia, amelyekkel ösztönözhető az épületek költséghatékony mélyfelújításai, ideértve a szakaszos mélyfelújításokat is. Bár az irányelv magyar jogrendszerbe való átültetése még nem történt meg, a tervezett támogatási rendszert célszerű lenne ezzel az elvvel összehangolni.

A nemzetközi gyakorlatban ennek szakszerű keretrendszerének biztosítására vezették be a „building renovation passport” (épületfelújítási útlevél) fogalmát, mely egyfajta többlépcsős felújítási javaslatcsomag, intézkedési stratégia, amit szakemberek állítanak ki egy energetikai audit (ritkábban energetikai tanúsítvány) részeként. Az épületfelújítási útlevél figyelembe veszi az intézkedések optimális sorrendjét és épületenként egyedileg határozandó meg. Az épületfelújítási útlevél úgy segíti a mélyfelújítások terjedését, hogy információval, szakmai segítséggel látja el a leendő felújítót, illetve hosszú távon motiválja annak érdekében, hogy lépcsőzetes felújítással a pénzügyi problémák áthidalhatóak legyenek, de biztosítva legyen a folyamat végigvitele. Az útlevél más eszközökkel kiegészíthető (pl. Logbook), illetve más eszközökhöz kapcsolható, ezzel akár sokrétű, szakpolitikai tervezéshez használható adatbázisokat szolgáltat; az energiahatékonyság mellett más szakpolitikai célok teljesüléséhez is hozzájárulhat, engedély megadása után 3. félével (pl. tervezők, kivitelezők, hatóságok) is egyeztethető adatokat tesz lehetővé.

Az épületfelújítási útlevél alapja szintén egy energetikai audit, amely során felméri az ingatlan állapotát, a felújítási igényeket, majd felújítási scénáriókat állítanak fel, és prioritizálnak. Kivitelezési és energetikai szempontból a legtöbb esetben az a legoptimálisabb, ha nyílászáró-cserével kezdünk, az épületburok (nem csak a homlokzat, hanem a tető és a födémek) hőszigetelésével folytatjuk, majd az épület így lecsökkent hőigényére méretezve korszerűsítjük a fűtést. Ettől azonban bizonyos esetekben el kell térni; a szakértő a sorrendiséget az igények és a rendelkezésre álló keret pontos tisztázása után határozza meg a konkrét műszaki tartalom ismeretében.

Javaslat 13: Első lépésként javasoljuk központilag kidolgozni a szakaszos mélyfelújítást lehetővé tevő Épületfelújítási Útlevél egységes rendszerét. Ezt szükséges jogszabályban is rögzíteni, melynek helye a 176/2008. Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról lehet.

Javaslat 14: Az Épületfelújítási Útlevelet javasoljuk összekapcsolni az Energhatékony Alappal, annak támogatási rendszerével. A komplex felújítás ösztönzésére az Útlevéllel

rendelkező legyen jogosult a lépésenkénti – akár a lépéssel elérendő energiamegtakarítás nagyságához igazítva – egyre magasabb támogatásra.

3.4 Energetikai illetve szociális szempontú megközelítés

A fenti javaslatok az épületek felújítását kizárólag energetikai szempontból célozták, törekedve arra, hogy a felújításokat a minél nagyobb energiamegtakarítással járó beruházások felé tereljék. Ehhez állami szerepvállalást és piaci finanszírozást is javasoltunk alkalmazni.

A fenti támogatási rendszer azonban nem minden társadalmi rétegnek nyújt megoldást. A lakosság egy része semmilyen szempontból nem hitelképes, így a fenti konstrukció számukra nem elérhető. Ugyanakkor jellemzően épp ők azok, akik a legrosszabban teljesítő épületekben laknak, és az energiaszegénységben érintettek. Nem véletlen tehát, hogy ezekben rejlik a legnagyobb energiamegtakarítási potenciál. Emellett, ahogy fentebb is kifejtettük, ez gyakran összekapcsolódik a szilárd tüzelés alkalmazásával, amely a legnagyobb okozója a hazai nagy mértékű légszennyezésnek. Így tehát ezeknek az épületeknek és háztartásoknak is biztosítani kell valamilyen módon a hozzáférést a korszerűsítéshez.

Ennek módját sokkal inkább szociális, mintsem energetikai feladatnak érezzük. A kérdést többféleképpen is meg lehet közelíteni, ehhez az alábbiakban megpróbálunk szempontokat, gondolatokat nyújtani, de a leghatékonyabb megoldáshoz szociális területen működő szakemberek bevonását javasoljuk.

Meg kell jegyeznünk, hogy nem osztjuk a kormányzat aggodalmát abban, hogy a támogatásokat – akár a fentiekben kifejtettet, akár más rendszeren nyugvót – olyan ingatlanoknál is fel akarják majd használni, amelynek felújítása gazdaságilag nem éri meg, mert például olyan helyen található, ahol az ingatlanok értéke alacsony, így a beruházás sokszor többbe kerülne mint maga az ingatlan. Úgy véljük, hogy az esetek egy részében ezt épp maga a piac – és a piachoz igazodó ingatlantulajdonos – fogja eldönteni: amennyiben az ingatlant többen lakják (pl. egy család), és hosszú távra terveznek vele, úgy az ő egészséges életkörülményeinek megteremtése, életminőségük és komfortjuk növelése, az energiaszámlájuk csökkentése legalább olyan fontos, de inkább fontosabb, mint a beruházás értékének a lakóingatlan értékéhez való viszonyítása. Ilyen esetben úgy véljük, hogy a támogatás nem kerül rossz helyre. Egy ilyen ingatlanon végzett energiahatékonyság-növelő beruházás akár épp arra is sarkallhatja a tulajdonos(oka)t, hogy az ingatlant hosszabb távon használja, hasznosítsa, mint azt eredetileg tervezte. Ha viszont a tulajdonos vagy ingatlanhasználó nem számol a hosszú távú használatlaltal (pl. idős emberek laknak egy rossz állapotú falusi házban, amit a gyerekek/unokák nem kívánnak a későbbiek során hasznosítani), akkor nem kezdenek bele egy ilyen beruházásba, és így támogatást sem igényelnek hozzá.

A kérdés ezután aköré a kérdés köré összpontosul, hogy hogyan tudjuk elérni azoknál a lakosoknál, akik energetikailag rosszul teljesítő ingatlanokban élnek, és semmilyen lehetőségük nincs, még a

támogatás ellenére sem, hogy energetikai felújítást végezzenek, hogy ezek a felújítások mégis megtörténjenek.

Ennek egyik módja lehet a következőkben leírt „konstrukció”. A rendszer kiindulópontja az, hogy az általános, teljes lakosságra vonatkozó rezsicsökkentés intézményét szükséges megszüntetni. Szociális alapon megmaradhat a támogatás, azonban azok számára, akiknek nem okoz túlzott nehézséget az energiaszámlák kifizetése, ezt a „jogot” el kell törölni. (Akiknél pedig valamivel több gondot jelent, azok legalább ösztönözve lesznek arra, hogy energiahatékonysági beruházásokba fogjanak.) Az ilyen módon plusz bevételként befolyt összegekből a szolgáltatók közreműködésével létre kell hozni egy pénzügyi alapot, amelynek kizárólagos célja, hogy az arra jogosult lakóépületek energiahatékonysági felújításait finanszírozza. Ez lehet egy külön szociális alap – de akár bizonyos feltételek mentén össze is vonható a fent leírt Energiahatékonysági Alappal –, amelyhez pályázatok útján lehet igényekkel folyamodni. Ebben a rendszerben nagy szükség van a települési önkormányzatok közreműködésére, illetve helyi szociális szervezetek bevonására. Ők azok ugyanis, akik helyi szinten ismerik a háztartások szociális helyzetét, ők azok, akik ki tudják szűrni, hogy kiknek lehet a legnagyobb szükségük ilyen támogatásra. Hasonlóan az Energiahatékonysági Alaphoz, ennek is lenne egy éves kerete az előző évben a szolgáltatókhoz befolyt összegekből – amit egyéb forrásokkal is ki lehet akár egészíteni –, erre lehetne folyamatosan pályázni, amíg az adott évi keret ki nem merül. A támogatási intenzitás 70-100% között mozogna, és ennek elbírálásában is elsősorban szociális szempontokat vennének figyelembe.

Egy másik megközelítés szerint az ilyen háztartásoknál a fókusz leginkább a fűtésekszerűsítésen lenne, amely ugyan kisebb energiamegtakarítással járna – azonban sok esetben így is viszonylag jelentős energia- és ezáltal költségmegtakarítással tud járni –, de segítené az átállást a szilárd tüzelésről a jóval tisztább fűtési módzatokra. Ez kisebb költséggel is járna, mint egy komplex energetikai felújítás, és a járulékos haszna jóval nagyobb. Ezt lehetne akár a jövőre bevezetendő szolgáltató kötelezettségi rendszer részévé is tenni, ezzel a szolgáltató nem csak a kötelezettségének felelne meg, de új ügyfeleket is szerezne. Ebben az esetben még azt a megközelítést is elfogadjuk, hogy a rossz energetikai adottságú ingatlanhoz megújuló energiát alkalmazó rendszer telepítésére kerüljön sor, ellentétben a korábban tett javaslatunkkal (ld. Javaslat 12), hiszen ez a helyzet más elbírálási szempont alá esik.

Az itt leírt módzatok még mindig nem a legalacsonyabb jövedelmi kategóriába tartozókat célozza; a mélyszegénységben élők számára nyilvánvalóan egészen másfajta megközelítést kell alkalmazni, amelyhez nincs kompetenciánk.

A fentiek alapján megfogalmazunk néhány javaslatot, amelyek azonban még bővebb kifejtést igényelnek, amennyiben érdemesek rá.

Javaslat 15: Az általános lakossági rezsicsökkentés megszüntetése után a szolgáltatókhoz így befolyt plusz bevételből egy energetikai célú szociális pénzügyi alap létrehozását javasoljuk, amelyből a rászoruló háztartások részére az ingatlanon energiahatékonysági beruházásokat lehet elvégezni. Az alaphoz való pályázás legyen folyamatos, az éves keret terhére támogassák a beruházásokat 70-100%-os intenzitással.

Javaslat 16: Az alapból, vagy a 2021-ben bevezetendő szolgáltatói kötelezettségi rendszer részeként a támogatandó beruházás a fűtőkorszerűsítésre is korlátozódhat, kifejezetten támogatva az átállást a szilárd tüzelésről a tisztább fűtési módokra, egyúttal a légszennyezettségből adódó problémákat is kezelve.

További gondolatok a témában:

Javaslat 17: Önkormányzatok számára javasoljuk a létező SEAP/SECAP-juk felülvizsgálatát és kiegészítését az energiaszegénységre vonatkozó résszel. Új SECAP-ok már mindenképpen ezzel kiegészülve készüljenek el.

Javaslat 18: A korábbiakban felvázolt tanácsadó irodák (a one-stop-shop modell alapján, ld, Javaslat 7), amennyiben önkormányzati működtetésben jönnek létre, kiegészülhetnek a szociális vonatkozású feladatokkal, és segíthetnek a településen élő rászorulókat egyrészt épületüzemeltetési tanácsokkal, másrészt az alaphoz való pályázásban.

Javaslat 19: Az Európai Unió számára javasoljuk a közvetlen önkormányzati finanszírozások biztosítását, amellyel saját hatáskörben is megoldást tudnak nyújtani a településükön felmerülő energiaszegénység kezelésére, akár a fenti két javaslat megvalósítását is beleértve.